

Володимир ЛАПА: «Держава повинна думати про розвиток біржового ринку в країні»

Біржові індекси на основні біржові товари на Чиказькій та Паризькій біржах демонструють впевнене зростання протягом останніх двох тижнів. Як Ви вважаєте, це довгострокова динаміка?

На процес ціноутворення впливають одночасно декілька факторів. Глобально очікування від цінової динаміки (якщо говорити про ціни на врожай 2014 року) більше позитивні щодо пшениці, нейтральні — щодо кукурудзи і більше негативні — щодо сої, зважаючи на плани американських фермерів збільшити площі під цією культурою. Більш чітко ця тенденція може виявитись у травні, коли будуть озвучені перші прогнози щодо балансу світового ринку на наступний маркетинговий рік.

Безумовно, на світовий ринок впливає політична напруженість у чорноморському басейні. Імпульсивна реакція світового ринку через підвищення цін була відповідно до побоювань, що поставки з українських портів опиняться під загрозою. Зараз цей фактор, судячи з усього, вже відіграний. Але в середньостроковій перспективі впливатиме інший чинник. Так, через ускладнення економічної ситуації в Україні та дещо меншою мірою — в Росії більш консервативними можуть бути прогнози щодо врожаю

зернових у регіоні в 2014 році. Це також може стати фактором підтримки цін.

Чи відобразиться така цінова динаміка на внутрішньому ринку, якщо так, то яким чином? Як це позначиться на фінансових результатах національних виробників? Наскільки сильно позначилася девальвація та різкі коливання курсу національної валюти на операційній діяльності аграрних підприємств?

Безумовно, ціни в Україні по більшості зернових і олійних культур «прив'язані» до світових цін — або прямо, або через експорт олії. Тому світова кон'юнктура відображатиметься на внутрішньому ринку з певною затримкою. Другий чинник, який матиме суттєвий вплив, — динаміка курсу гривні. Треба звикати до волатильності та, відповідно, оперативно реагувати на курс при визначенні часу реалізації. Наприклад, за фактом прийняття рішення про надання підтримки Україні з боку МВФ можна очікувати певної ревальвації гривні, що може знизити гривневий еквівалент цін.

Загалом, девальвація не повинна мати негативного впливу на аграріїв через зв'язок зі світовою кон'юнктурою. Проте проблемою на нинішньому етапі є здорожчання матеріально-технічних ресурсів, що зумовлює необхідність залучення додаткових коштів для фінансування польових робіт. Можливості такі вкрай обмежені, тому не слід виключати зменшення посівних площ. Щонайменше низка компаній розглядають такі перспективи.

Хто більш чутливий до таких коливань? Крупні, середні чи дрібні виробники є більш вразливими?

Теоретично, чим «ближчі» виробники до світової ціни, тим більший ефект вони можуть отримати від підвищення світових цін і від девальвації. Але в умовах сучасного конкурентного ринку цей ефект може бути обмеженим. Загалом, проблема, як і раніше, стосуватиметься наявності обігових коштів для того, щоб перечекати можливе сезонне зниження цін. Компанії і підприємства, які будуть змушені продавати зерно і олійні з-під комбайнів, отримають гірші результати порівняно з іншими.

Які Ваші очікування щодо виробництва зернових цього року?

Якщо не брати до уваги можливого подальшого негативного впливу від нестабільної макроекономічної ситуації в країні, Україна може в 2014 році виробити 50–53 млн т зерна. Якщо ж нестабільність на фінансових ринках буде тривалою або будуть прийняті негативні рішення на державному рівні (наприклад, ревізія пільгової системи оподаткування), то врожай може бути ще меншим.

Минулого року виробництво цукрового буряку знизилася і, враховуючи високі перехідні запаси, все одно задовольняє потребу внутрішнього ринку. Однак ціни почали зростати ще до Нового року. Які Ваші прогнози щодо цього ринку?

Аграрії задекларували можливість сівби близько 330 тис га цукрових буряків. Це не надто високі очікування, враховуючи той факт, що цього року Україна суттєво зменшить перехідні залишки цукру. Тому слід розраховувати, що найближчі півтора року ми не повернемося до тих низьких цін на цукор, що спостерігались попередні два сезони.

Минулого року Україна виробила рекордний обсяг кукурудзи на зерно, що призвело до обвалу цін на неї на початку маркетингового року. Які культури, на Вашу думку, будуть найбільш рентабельними цього року?

Ймовірно, можуть дещо покращитись економічні результати від вирощування пшениці і цукрових буряків, не виключено — ріпаку, який минулого сезону був збитковим для багатьох господарств. Загалом, складається враження, що світовий ринок уже відштовхнувся від цінового дна, що дає підстави сподіватись на певне покращення економіки виробництва основних сільськогосподарських культур. Хоча на прибутковість півторарічної давнини на нинішньому етапі буде важко розраховувати.

На сьогодні дедалі актуальнішим стає вирішення трансферного ціноутворення. Майже всі крупні компанії-експортери підпадають під дію закону щодо ТЦУ. Як вони оцінюють таку перспективу?

Під регулювання законодавства потрапляють не лише компанії, що експортують, а й великі виробники, які реалізують продукцію пов'язаним особам на внутрішньому ринку, — отож питання постає ширше. З одного боку, ми розуміємо важливість такого кроку для держави. З іншого — фактом є те, що ні держава, ні бізнес не готові до реального запровадження законодавства про трансферне ціноутворення. Наша позиція полягає в тому, що поки не відпрацьовано всі деталі, має бути відтермінування санкцій для господарюючих суб'єктів. Якщо ми в 2014 році побачимо, що все працює відносно чітко, можна буде говорити про повноцінну імплементацію законодавства з 2015 року.

Який спосіб визначення справедливих цін Ви вважаєте найоптимальнішим?

Способи визначення справедливих цін визначаються законодавчо. Важливо, щоб була однакова інтерпретація цих способів з точки зору платника податків і податкових органів. Наприклад, якщо платник податків обирає метод звичайних цін, то щоб податкові інспектори не застосовували інші методи. І друге питання — це необхідність ознайомлення зі звичайними цінами. Проблема в тому, що є велика номенклатура товарів АПК, і щодо них усіх можуть бути різні бази поставки і обсяг партій. Плюс — треба враховувати можливість укладання форвардних контрактів. Тому однозначно держава має подбати про те, щоб платник податків мав цю інформацію у своєму розпорядженні. Якщо це не буде зроблено, господарюючий суб'єкт одразу опиняється у становищі, коли високою є ймовірність нарахування штрафних санкцій.

На сьогодні біржовий ринок усе ще залишається на базовому рівні розвитку. Чому аграрні компанії не зацікавлені в участі у відкритих торгах?

Біржовому ринку слід переходити від функції реєстрації контрактів з тією чи іншою метою до виконання функцій власне біржового ринку, з використанням строкових інструментів, можливості хеджування цінних ризиків тощо. Якщо той чи інший інструмент або послуга не приносить доданої вартості або можливостей, то його затребуваність залишатиметься низькою. Для забезпечення ліквідності контрактів слід проводити консультації з основними групами операторів ринку, пояснювати і враховувати їх інтерес. Біржова торгівля має спиратись на відповідне законодавство.

Я тут провів би аналогію з налагодженням збирання сільськогосподарської техніки в Україні. Залучення стратегічних інвесторів було б набагато простішим до моменту вступу України до СОТ і зниження ставок імпортного мита на техніку, а також до налагодження збиральних виробництв у Росії. Зараз це зробити набагато складніше.

Аналогічно і з біржею. Якщо, наприклад, буде створено ефективно працюючий біржовий майданчик у Росії, реальна актуальність української біржі різко знизиться. Я скептично ставлюсь до біржового аматорства. Слід залучати стратега з інвестиціями, законодавчою експертизою, інструментарієм. Держава повинна думати не про себе на біржовому ринку, а про розвиток біржового ринку в державі. Як показує досвід, це принципово різні підходи. ©